

The page features a decorative graphic consisting of three overlapping circles in shades of blue, arranged in a descending diagonal line from the top right towards the bottom right. Two thin, light blue lines intersect at the top left and extend diagonally across the page, framing the central text area.

ANALIZA STANJA O POLOŽAJU INVALIDOV V OBČINI KOČEVJE

Pripravilo:
Društvo invalidov Kočevje in
Posebna delovna skupina

Kočevje, junij 2014, dopolnjena verzija

UVOD

PREDSTAVITEV PROJEKTA

Občina Kočevje se s pripravo Analize stanja in Akcijskega načrta za neodvisno življenje invalidov v Občini Kočevje zavzema s pristopom k projektu »Občina po meri invalidov«, h kateremu je bila povabljena s strani Društva invalidov Kočevje. Župan je na podlagi povabila Društva invalidov Kočevje sprejel sklep št. 092-5/2013-2103 z dne 21.1.2013 o vključitvi v projekt pridobitve listine »Občina po meri invalidov«.

Za pripravo akcijskega načrta in pridobitev listine »Občina po meri invalidov« je bila najprej opravljena analiza o položaju invalidov v Občini Kočevje. Omenjeno analizo je pripravila delovna skupina s predstavniki in predstavnicami invalidskih organizacij in društev, ki je bila imenovana s sklepom župana št. 141-1/2013-2103 z dne 18.11.2013. Po obravnavi in pripravi Analize o položaju invalidov v Občini Kočevje ter osnutka Akcijskega načrta Občina po meri invalidov, je bila dne 27.11.2013 organizirana okrogla miza, na kateri se je spregovorilo o problematiki invalidov in sprejelo dodatne predloge in pobude za vključitev v akcijski načrt.

Za zagotavljanje pogojev ter pripravo, sprejemanje in izvrševanje ukrepov za polno vključenost invalidnih oseb v družbo je v prvi vrsti pristojna država. Lokalne skupnosti se v uresničevanje te politike vključujejo preko izvrševanja zakonskih obveznosti, v okviru svojih možnosti pa delujejo tudi širše.

Občina Kočevje si prizadeva za zagotavljanje čim bolj ugodnih razmer za vse občane in tudi za invalide, kar uresničuje z ustvarjanjem pogojev, ob upoštevanju in spoštovanju različnosti, za vse enake možnosti dostopa do skupnih dobrin, možnosti kvalitetnega bivanja in udeležbe v družbenem življenju občine. To bi se uresničevalo na podlagi sprejete Analize stanja in Akcijskega načrta.

PRIPRAVA ANALIZE POLOŽAJA INVALIDA V OBČINI KOČEVJE

Naloge delovne skupine so:

- pripraviti analizo o položaju invalidov v Občini Kočevje glede na Standardna pravila Organizacije združenih narodov o izenačevanju možnosti invalidov, Konvencijo o pravicah invalidov in Agende 22, ter z njo seznaniti Občinski svet,
- na podlagi Analize o položaju invalidov pripraviti Akcijski načrt za obdobje 2014–2018, kot z jasno opredeljenimi cilji, roki in odgovornimi nosilci nalog,
- akcijski načrt za obdobje 2014–2018 posredovati Občinskemu svetu v obravnavo in sprejem,
- spremljati in koordinirati aktivnosti pri uresničevanju akcijskega načrta ter poročati županu in občinskemu svetu enkrat letno,
- v zvezi z obravnavano vsebino sodelovati z okoljem – s pristojnimi telesi občinskega sveta, društvi, podjetji in drugimi organizacijami.

Delovno skupino so sestavljali člani različnih invalidskih društev, ki delujejo na območju občine Kočevje, predstavnik Občine Kočevje, predstavnik Invalidskega podjetja Recinko, predstavnik

socialne službe, Zavoda za zaposlovanje, Rdečega križa ter predstavnici OŠ z prilagojenim programom Ljubo Šercer.

Osnovne metode dela so zajele pridobivanje informacij predvsem preko e-pošte, strokovnih gradiv in sicer v sodelovanju z invalidskimi organizacijami. Vprašalnike¹ (v nadaljevanju analize) smo poslali vsem ustanovam, javnim službam, organizacijam, ki se na kakršenkoli način srečujejo z invalidi in so na ta način seznanjeni s stanjem invalidov v Občini Kočevje.

Poleg omenjenih, ki so sestavljali delovno skupino, smo k sodelovanju povabili še predstavnike različnih verskih skupnosti, Zdravstveni dom, Dom starejših občanov, vse osnovne in srednje šole, Javni zavod za šport, Karitas.

Ko so bili pridobljeni podatki, se je sestala delovna skupina in na podlagi pridobljenih podatkov analizirala stanje in izoblikovala akcijski načrt, kateri se je dopolnil na okrogli mizi.

ČLANI DELOVNE SKUPINE:

Akcijski načrt je pripravila delovna skupina za pripravo analize in akcijskega načrta in sicer:

1. PODŽUPANJA OBČINE KOČEVJE Lilijana Štefanič
2. AMD KOČEVJE – Vinko Zajec
3. DI KOČEVJE- Milena Lautar141
4. Član DI - Lucija Höferle
5. ŽELVA - Liljana Kotnjek
6. ŠENT - Tatjana Romih
7. RECINKO - Stane Gabrič
8. ZD KOČEVJE - Petra Hočevar
9. CSD – Ana Pevec Hočevar
10. RK- Alenka Bunderla
11. KARITAS – Anton Pažur
12. ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE-Anita Kovačik
13. OŠ LJUBO ŠERCER – Jožica Pečnk
14. OŠ LJUBO ŠERCER – Majda Irt

¹ Priloga 1: Vprašalnik

KAZALO

UVOD	1
PREDSTAVITEV PROJEKTA	1
PRIPRAVA ANALIZE POLOŽAJINVALIDA V OBČINI KOČEVJE	1
ČLANI DELOVNE SKUPINE:	2
ANALIZA STANJA O POLOŽAJU INVALIDOV V OBČINI KOČEVJE	5
1 OSVEŠČANJE O INVALIDIH, NJIHOVIH POSEBNIH POTREBAH, PRAVICAH IN ZMOŽNOSTIH	6
2 KAKO JE V OBČINI POSKRBLJENO ZA ZDRAVJE, KAR POMENI PREPREČEVANJE, ZMANJŠEVANJE IN ODPRAVLJANJE POSLEDIC BOLEZNI, OKVAR IN INVALIDNOSTI? ALI SO POSEBNE SKRBI DELEŽNI OTROCI IN MLADOSTNIKI S POSEBNIMI POTREBAMI TER INVALIDI?	6
3 ALI SE V OBČINI IZVAJAJO REHABILITACIJSKI PROGRAMI, KI OMOGOČAJO INVALIDOM, DA DOSEŽEJO IN OHRANJAJO NAJVEČJO MOŽNO SAMOSTOJNOST IN KVALITETO ŽIVLJENJA?	7
4 KAKO SO RAZVITE STROKOVNO-PODPORNE STORITVE? ALI JE RAZVITA USTREZNA MREŽA SERVISNIH SLUŽB ZA SAMOSTOJNEJŠE ŽIVLJENJE INVALIDOV?	8
5 KAKO JE ZAGOTOVLJENA DOSTOPNOST IN POSKRBLJENO ZA ODPRAVO GRADBENIH IN KOMUNIKACIJSKIH OVIR?	9
5.1 DOSTOPNOST DO GRADBENIH OBJEKTOV	9
5.2 DOSTOPNOST DO INFORMACIJ IN KOMUNICIRANJA	9
6 ALI POTEKA IZOBRAŽEVANJE OTROK IN MLADOSTNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI TER INVALIDOV, KOT DEL SPLOŠNO VZGOJNEGA IN IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA ČIM BLIŽE DOMU TEH OSEB V OBČINI?	10
7 ALI JE V OBČINI OBLIKOVANA POLITIKA, KI INVALIDOM OMOGOČA URESNIČEVANJE NJIHOVE PRAVICE DO DELA?	13
8 KAKO JE V OBČINI INVALIDOM IN NJIHOVIM DRUŽINAM ZAGOTOVLJENA STALNA MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST?	13
9 KAKO JE V OBČINI VSPodbUJENO DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE, KI ZAGOTAVLJA INVALIDOM NAJBOLJ OBIČAJNO IN KVALITETNO ŽIVLJENJE?	14
10 KAKO SO V OBČINI ZAGOTOVLJENE MOŽNOSTI, DA SE INVALIDI UDEJSTVUJEJO NA PODROČJU KULTURE KOT USTVARJALCI IN UPORABNIKI KULTURNIH DOBRIN? ...	14
11 KAKO SO V OBČINI PRILAGOJENI ŠPORTNI OBJEKTI, DA JIH INVALIDI LAHKO UPORABLJAJO KOT ŠPORTNIKI, REKREATIVCI IN GLEDALCI?	15
12 ALI SO V OBČINI ODSTRANJENE VSE OVIRE TAKO, DA LAHKO INVALIDI ENAKOVREDNO SODELUJEJO PRI VERSKIH AKTIVNOSTIH?	15
13 VKLJUČEVANJE INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE UKREPOV OBČINE ZA POLNO VKLJUČENOST OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI	16
14 AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC OSEB Z OVIRAMI	16

15 ALI OBČINA S SVOJIMI AKTI UREJA VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE INVALIDOVIH PRAVIC?.....	16
16 ALI OBČINA VKLJUČUJE FINANCIRANJE PROGRAMOV ZA INVALIDE V SVOJ REDNI PRORAČUN?	16
17 ALI IMA OBČINA VPOGLED V DELOVANJE POSAMEZNIH IZVAJALCEV NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA, KI DELUJEJO NA PODROČJU OBČINE?	16
18 KAKO OBČINA MATERIALNO IN VSEBINSKO PODPIRA DELOVANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN SE Z NJIMI POSVETUJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH?	17
19 KAKO OBČINA KANDIDATKA USPOSABLJA STROKOVNI KADER ZA KOMUNICIRANJE IN NEPOSREDNO DELO Z INVALIDI?	17
20 KAKO OBČINA SPROTI SPREMLJA IN UGOTAVLJA UČINKE SPREJETIH UKREPOV ZA INVALIDE?.....	17
21 ALI IMA OBČINA RAZVITO MEDNARODNO SODELOVANJE TUDI V INVALIDSKEM VARSTVU IN SO V TO SODELOVANJE VKLJUČENE INVALIDSKE ORGANIZACIJE?.....	17
ZAKLJUČEK	NAPAKA! ZAZNAMEK NI DEFINIRAN.
VIRI	17
PRILOGE.....	NAPAKA! ZAZNAMEK NI DEFINIRAN.
PRILOGA 1: VPRAŠALNIKI POSLANI:	NAPAKA! ZAZNAMEK NI DEFINIRAN.

ANALIZA STANJA O POLOŽAJU INVALIDOV V OBČINI KOČEVJE

na podlagi :

- **Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov** (Generalna skupščina Združenih narodov na 48. seji dne 20.decembra1993, Resolucija 48/96)
- **Konvencija o pravicah invalidov**
(http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/konvencija_o_pravicah_invalidov.pdf)
- **AGENDA 22-** lokalne oblasti, Navodila za načrtovanje invalidske politike za lokalne oblasti (Nacionalni svet invalidskih organizacij- NSIOS,2006)
- **OBČINA PO MERI INVALIDOV**, izziv za lokalno skupnost (ZDIS 2009)

1 OSVEŠČANJE O INVALIDIH, NJIHOVIH POSEBNIH POTREBAH, PRAVICAH IN ZMOŽNOSTIH

Informiranje javnosti v **Občini Kočevje** o invalidih, njihovih posebnih potrebah, pravicah in zmožnostih poteka predvsem s strani različnih invalidskih društev. Posamezna društva javnost, invalide in njihove svojce informirajo na različne načine: preko spletne strani občine Kočevje (ni posebnega zavijka oz. ni odstrani, ki bi bila namenjena samo invalidom), lokalnih časopisov, lokalnega radia, toda le ob posebnih priložnostih, brošurah.

Društvo civilnih invalidov vojn Slovenije, ki deluje tudi na našem območju organizira okrogle mize, ne sedežu društva v Ljubljani.

Člani **ID Kočevje** vse informacije dobijo v pisarni ter na spletni strani ZDIS-a. **Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana**, svoje člane obvešča preko spletne strani, letne okrožnice in telefonskih odzivnikov.

Društvo **Sožitje** se že 27 let trudi družinam z otrokom z motnjo v duševnem razvoju in ostalim članom dati kar se da največ informacij o potrebah, pravicah in možnostih, jim nudimo strokovno pomoč in podporo. Z objavami člankov o našem delu se pojavljamo redno v lokalnem časopisu, občasno tudi na lokalnem radiu.

S strani **AMZ** je bil organiziran dogodek Varna ura na katerem so nazorno prikazali in osvestili javnost glede arhitektonskih ovir za invalide, posebno za invalide na vozičkih.

Vse inštitucije, ki delujejo na območju Občine Kočevje, ki delujejo v interesu invalidov, so skupnega mnenja, da je javnost, kljub dobremu delu posameznih društev, premalo seznanjena z potrebami invalidov. Zato je potrebno nastopiti enotno in skupaj preko javnih občil osveščati javnost o invalidih.

V občini ne deluje info točka, kje bi invalidi dobili informacijo na enem mestu

2 KAKO JE V OBČINI POSKRBLJENO ZA ZDRAVJE, KAR POMENI PREPREČEVANJE, ZMANJŠEVANJE IN ODPRAVLJANJE POSLEDIC BOLEZNI, OKVAR IN INVALIDNOSTI? ALI SO POSEBNE SKRBI DELEŽNI OTROCI IN MLADOSTNIKI S POSEBNIMI POTREBAMI TER INVALIDI?

Zdravje in zdravstveno varstvo sta med temeljnimi človekovimi pravicami, ki morajo biti zagotovljene vsem ne glede na zdravstveno, socialno in ekonomsko stanje ali sposobnost posameznika. Prav tako pa sta varovanje zdravja in zdrav način življenja temeljna dolžnost vsakega posameznika. Z ustreznim programom lahko invalidi obnovijo in ohranijo ustrezno zdravstveno stanje. (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS).

V osnovnem poslanstvu ZD je preventiva vpletena v vse programe. Poleg tega deluje v ZD tudi zdravstveno vzgojni center v okviru nacionalnega programa za preprečevanje kronično nenalezljivih bolezni. Center skrbi za preprečevanje, zmanjševanje in odpravljanje posledic bolezni, okvar in invalidnosti. V **ZD Kočevje** potekajo razne delavnice, v katere so vključeni tudi invalidi:

- delavnica za zdrav življenjski slog, to je uvodna delavnica, kjer se predstavi, potek posameznih delavnic, kaj pomeni zdrav življenjski slog,

- delavnica dejavnikov tveganja, kjer se predstavi posamezne dejavnike kot so povišan krvni tlak, holesterol, povišan krvni sladkor, telesna nedejavnost, kajenje,....
- delavnica zdrave prehrane in zdravega hujšanja,
- delavnica gibanja, v sklopu katere se prikaže nordijsko hojo,
- delavnica pomoč pri spoprijemanju z depresijo,
- izvaja se tudi skupinsko in individualno svetovanje za opuščanje kajenja,
- izvaja se zdravstvena vzgoja sladkornih bolnikov,
- vsakodnevno izvajajo brezplačno merjenje krvnega tlaka v pisarni ZVCja.

Kot promocija pa obstaja test hitre hoje, ki pa pride prav le redkim invalidom.

Izvaja se šola za bodoče starše, ki se lahko individualno prilagodi posameznici/ku, v kolikor bi se izkazalo to potrebno.

Kar se tiče otrok, hodijo na posvet starši skupaj z otroki, kako vzdrževati telesno težo, v ta program je vključen tudi otrok s posebnimi.

V šolski dispanzer se vabi šolarje iz OŠ Ljubo Šercer (OŠ za otroke z prilagojenim programom) na sistematski pregled, v sklopu katerega se potem pogovorijo o osebni higieni in ogledajo ZD.

S strani **DI Kočevje** je bilo letos in preteklih letih organiziranih več strokovnih predavanj na temo zdravje (diabetes, rak debelega črevesja, medsebojni odnosi, tehnike reševanja problemov in ravnanja s težavnimi osebnostmi, zdravilna zelišča). V letu 2013 je bilo organizirano merjenje krvnega sladkorja in tlaka in v letu 2014 predavanje na temo Prepoznavanje akutnih stanj in temeljni postopki oživljanja.

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana organizira seminarje, kjer svoje člane skušamo usposobiti za življenje z okvaro vida. Otrokom in mladostnikom se posebej posvetimo s posebnim programom, kjer jim skušamo približati šport in rekreacijo kljub okvari vida.

Na društvo **Sožitje** zagotovo lahko rečejo, da je njihovo delo namenjeno izključno skrbi otrok in mladostnikov z motnjo v duševnem razvoju, skratka osebam s posebnimi potrebami in njihovim družinam. Nivoju občine je za »njihovo« populacijo slabo poskrbljeno, saj v glavnem iščejo pomoč in podporo na naslovu Zveze, v katero so združeni, to je Zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Ljubljana.

Društva so dala pobudo za ustanovitev strokovnega tima, ki bo na razpolago invalidom. Tako bolnikom po takojšnjem nastanku invalidnosti, ti še posebej potrebujejo strokovno asistenco, kot »starim« invalidom.

3 ALI SE V OBČINI IZVAJAJO REHABILITACIJSKI PROGRAMI, KI OMOGOČAJO INVALIDOM, DA DOSEŽEJO IN OHRANJAJO NAJVEČJO MOŽNO SAMOSTOJNOST IN KVALITETO ŽIVLJENJA?

Rehabilitacija je sestavljena iz medicinske rehabilitacije, zdraviliškega zdravljenja, ambulate fizioterapije in predpisa medicinsko tehničnih pripomočkov v skladu s pravili obveznega zdravstvenega zavarovanja. Pri rehabilitaciji invalidov na domu invalidom pomaga patronažna služba s svojimi nasveti glede prilagoditve domačega okolja in z ugotavljanjem potreb po določenih medinsko tehničnih pripomočkih.

V **Zdravstvenem domu Kočevje** imajo za otroke s posebnimi potrebami organizirano nevrotterapijo, kamor se napotijo otroci z zaostankom v razvoju, znižanim ali povišanim mišičnem tonusu ali katero drugo motnjo v razvoju (Downov sindrom, cerebralna paraliza,..). Za odrasle invalide je možna tudi delna rehabilitacija v sklopu fizioterapije.

Zelo pogrešljiva je fizio- in delovna terapija težkih bolnikov in invalidov na domu, ki je bila v preteklosti že organizirana s strani ZD, za vse, ki niso bili fizično sposobni priti v prostore fizioterapije v ZD. S rehabilitacijo težkih bolnikov in invalidov na domu, bi se močno dvignila kakovost življenja invalidov/ bolnikov in njihovih svojcev.

V **DI Kočevje** poverjeniki s svojimi obiski težkih invalidov na domu, skrbijo za druženje in pogovor. V sklopu druženje so poleg obiskov organizirana razna srečanja:

- srečanje težkih invalidov 1x letno,
- programi druženja invalidov (ročna dela, telovadba, pohodi...),
- družabni izleti,
- zagotavljanje koriščenja počitniških in zdraviliških kapacitet invalidom.

Zaposlitvena rehabilitacija za naše območje poteka v **URI Soča** in lokalnem invalidskem podjetju **Recinko**.

Ugotavlja se pomanjkanje prostovoljstva s strani društev ne pokretnim invalidom. Potrebno je še večje spodbujanje inovatorjev za inovacije pri invalidskih pripomočkih. Na tem področju je občina objavila javni razpis za dodelitev finančnih sredstev za pospeševanje razvoja gospodarstva v občini Kočevje za leto 2014.

V občini ne deluje nobeno socialno podjetje, ki bi omogočalo zaposlovanje invalidnih oseb.

4 KAKO SO RAZVITE STROKOVNO-PODPORNE STORITVE? ALI JE RAZVITA USTREZNA MREŽA SERVISNIH SLUŽB ZA SAMOSTOJNEJŠE ŽIVLJENJE INVALIDOV?

Na območju občine Kočevje, deluje komercialni Zavod »Jutro«, ki izvaja različne storitev pomoči starostnikom in obolelim na domu. (cenovna dostopnost storitev zavoda je za invalide-soc. ogrožene ne dostopna).

Pomoč družini na domu obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru starosti (nad 65 let), invalidnosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba lahko nadomesti institucionalno varstvo. V skladu z Zakonom o socialnem varstvu, ki določa obvezno subvencijo občine k ceni storitve pomoči na domu, Občina Kočevje zagotavlja subvencijo v višini 50% cene storitve. Poleg tega pa so na podlagi Zakona o socialnem varstvu in Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev nekateri uporabniki delno ali v celoti oproščeni plačila storitve pomoč družini na domu. V teh primerih Občina Kočevje financira tudi njihov delež in sicer v višini, ki jo z odločbo določi pristojni center za socialno delo.

Društvo invalidov Kočevje; s strani poverjenikov DI, so organizirani obiski in laični pogovori o težavah težkih invalidov, laično svetovanje in sočustvovanje v duševni stiski (opogumljamo in krepimo zavest). V letu 2014 bila s strani DI organizirana pomoč invalidom na domu preko Javnih del, katera financira Zavod za zaposlovanje.

Ugotavljamo, da na terenu dobro deluje patronažna služba ZD Kočevje, ne izvaja se

- Fizioterapija in
- Delovna terapija na domu (v okviru katere bi bilo poskrbljeno tudi za invalide).

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana ima servisno službo organizirano preko spremljevalcev.

Na tem področju se je s pomočjo ankete ugotovilo, da so zelo slabo razviti strokovni podporni programi. Ugotavlja se, da je na tem področju potrebno urediti:

- boljše zagotavljanje izvajanja storitev na domu,
- poiskati vir sofinanciranja za pomoči na domu, socialno šibkim invalidom preko javnim razpisom,
- zagotoviti prilagojenih najemnih stanovanj,
- zagotavljanje spremstva invalidom v nakupovalnih centrih,
- ustanovitev in delovanje bivalnega centra, poskrbeti za bivanjske enote oz. stanovanjske skupnosti za otroke s prilagojenim programom z namenom da se jih pripravi na samostojnost, seveda z strokovnim nadzorom,
- zagotavljanje javnega prevoza za invalide,
- vzpostavitev primerne strokovne pomoči za otroke z motnjami v duševnem razvoju (difektolog, fizio- in delavna terapija, zaposlitvene aktivnosti...)

5 KAKO JE ZAGOTOVLJENA DOSTOPNOST IN POSKRBLJENO ZA ODPRAVO GRADBENIH IN KOMUNIKACIJSKIH OVIR?

5.1 DOSTOPNOST DO GRADBENIH OBJEKTOV

Razmere na področju dostopnosti javnih površin, predvsem pločniki in križišča se izboljšujejo in pri vsaki obnovi javne stavbe se poskrbi za dostopnost invalidov, pri obnovah/gradnji pločnikov se zagotavlja dostopnost s klančinami. S strani **AMD** je bila narejena analiza in akcijski načrt z naslovom Invalidi v prometu². V zadnjih letih so bila urejena parkirna mesta za invalide, potreben je urediti nadzor nad parkiranjem na teh parkirnih mestih, saj so velikokrat zasedena z vozili ne invalidov, ter parkirna mesta dodati ob stavbah kjer je to potrebno, prav tako pred bivalnimi bloki.

V okolici ZD, je premalo parkirnih mest za invalide, ni parkirnih mest za starejše in zelo bolne ter za mamice z majhnimi otroki, dostopnost do zdravstvenih storitev je možna in prilagojena invalidom.

Na pobudo delovne skupine je občina Kočevje v letu 2014 izvedla poglobitev robnikov na vseh prehodih za pešce na območju celega mesta, vstop za invalide v invalidsko organizacijo ŠENT, prav tako je občina uredila dostop v občinsko stavbo za invalide in gibljivo ovirane (pomično dvigalo).

5.2 DOSTOPNOST DO INFORMACIJ IN KOMUNICIRANJA

V javnih prostorih ni zagotovljenega informiranja za slepe in slabovidne, ni napisov v Braillovi pisavi, ni zagotovljenega »vodiča«, ki bi invalide usmeril, posebno tam ker ni mogoča uporaba

² Priloga 2: Invalidi v prometu

znakovnega jezika. Javni delavci niso usposobljeni za komunikacijo z gluhonemimi (znakovni jezik).

6 ALI POTEKA IZOBRAŽEVANJE OTROK IN MLADOSTNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI TER INVALIDOV, KOT DEL SPLOŠNO VZGOJNEGA IN IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA ČIM BLIŽE DOMU TEH OSEB V OBČINI?

Vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v osnovne šole in vrtce poteka skladno z Zakonom o usmerjanju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) (Ur. l. RS, št. 58/2011). Ta ureja področje šolanja in izobraževanja mladih s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji ter spodbuja in podpira njihovo vključevanje v sistem rednega izobraževanja in v specializirane institucije.

Veliko predlogov na temo vzgoja in izobraževanje je podala ravnateljica OŠ Ljuba Šercerja, šola za otroke in mladostnike s prilagojenim programom.

Ugotavljamo, da sta med člani DI Kočevje samo dva invalida, ki sodita v skupino slepih in slabovidnih, za katere je že poskrbljeno (spremstvo).

OŠ Ljubo Šercer:

Absolutno se strinjamo, da naj bi izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter invalidov bilo del splošnega izobraževalnega sistema (pri tem imamo v mislih, da so tudi segregirani programi del tega sistema) in naj bi potekalo čim bližje domu. Ob tem pa velja upoštevati naslednje:

1. Vsaka izmed kategorij otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ima svoje posebnosti, ki zahtevajo specifično specialno pedagoško obravnavo, ki jo lahko izvajajo specialni pedagogi ustrezne usmeritve (defektologi, surdologi, tiflologi, rehabilitacijski pedagogi, logopedi,...). V Sloveniji imamo glede na vrsto primanjkljajev, ovir oziroma motenj naslednje kategorije otrok s posebnimi potrebami:
 - otroci z motnjo v duševnem razvoju,
 - slepi in slabovidni,
 - gluhi in naglušni,
 - gibalno ovirani,
 - dolgotrajno bolni,
 - govorno – jezikovne motnje,
 - primanjkljaji na posameznih področjih učenja, motnje v vedenju in osebnosti,
 - nadarjeni,
 - otroci z motnjami avtističnega spektra (baje bodo vključeni kot skupina v novi zakonodaji).
2. Za vključevanje otrok s posebnimi potrebami imamo v Sloveniji različne programe, v katere jih lahko vključimo in so del splošnega izobraževalnega sistema:
 - program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo,
 - prilagojeni program, ki zagotavlja pridobitev enakovredne izobrazbene ravni,
 - prilagojeni program, ki ne zagotavlja pridobitve enakovredne izobrazbene ravni,

- posebni vzgojni program,
 - možnost prehajanja med programi.
3. Poleg ustrezno pripravljenih programov in ustrezno izobraženih kadrov pa zahteva obravnava otrok s posebnimi potrebami tudi različne pripomočke, obravnavo, ki je podprta tudi z ustrezno medicinsko obravnavo (fizioterapija, delovna terapija, rehabilitacija, protetika)... Zato se nam ob tem poraja dvom o možnosti vključevanja vseh otrok s posebnimi potrebami v izobraževanje v kraju bivanja oziroma v kraju, ki je zelo blizu bivališča.
 4. Ob izbiri zavoda oziroma ustanove, v katero bomo vključili otroka s posebnimi potrebami, naj se v prvi vrsti upošteva otroka, njegove potenciale in presodi ali v izbrani ustanovi izpolnjujejo vse pogoje in imajo vse potrebne strokovnjake in pripomočke, da bodo ti potenciali v največji možni meri razviti.
 5. Idealno bi bilo, če bi imela vsaka občina na razpolago vse institucije oziroma oddelke, da bi bili vsi otroci s posebnimi potrebami vključeni v izobraževanje v domačem ali vsaj v bližnjem kraju. S socialne integracije bi bilo to prav gotovo zelo pomembno, saj bi otrok živel v matični družini, se socialno vključeval v dejavnosti v kraju, kjer bo tudi kasneje najverjetneje živel. Žal pa to velikokrat ni mogoče. Finančno bi bil prevelik zalogaj za manjše občine, da bi zagotovile vse potrebno za vse obravnave: prilagojene prostore, aparate, kadre, pripomočke.

Ugotavljamo, da en logoped, ki je zaposlen v občini Kočevje ne more zadostiti vsem potrebam.

Ustanovitev razvojnega oddelka, ki naj ne bi bil odvisen od normativa ampak od potrebe; možnost povezave delne individualne obravnave in prehajanja med programi (čedalje več je v redne oddelke vrtca vključenih otrok s posebnimi potrebami).

Menimo, da bi bilo v Kočevju možno ustanoviti regijski center za svetovanje, pomoč in obravnavo otrok s posebnimi potrebami. Če pojasnimo natančneje:

- V Kočevju že imamo OŠ Ljubo Šercer, ki obravnava otroke z lažjo, zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju in tudi zaposluje večje število specialnih rehabilitacijskih pedagogov – defektologov. Prav tako ta šola izvaja mobilno specialno pedagoško obravnavo na celotnem občinskem in tudi širšem regijskem področju. Imamo tudi logopedinjo, ki obravnava otroke z različno izraženimi govorno – jezikovnimi motnjami in je trenutno financirana s strani občine. Imamo socialnega pedagoga, ki je žal trenutno zaposlen kot učitelj v OPB. Imamo več psihologov in pedagogov, ki so zaposleni po različnih kočevskih šolah. Vemo, da je v Zdravstvenem domu Kočevje zaposlen klinični psiholog, ki prav tako obravnava otroke z različnimi motnjami, primanjkljaji, ovirami ter odstopanji na vedenjskem in čustvenem področju. Ravnokar je diplomirala tudi prva tiflopedagoginja (obrnava slepe in slabovidne).
- Že sedaj na OŠ Ljubo Šercer deluje Svetovalni center OŠ Ljubo Šercer. Strokovni delavci v centru delajo prostovoljno. Nudijo svetovanje in pomoč staršem, učiteljem in svetovalnim delavcem, ki delajo z otoki s posebnimi potrebami. Prav tako pripravljajo strokovna predavanja s to tematiko in nudijo obravnavo posameznim zainteresiranim otrokom s posebnimi potrebami.

- V kolikor bi prišlo do ustanovitve regijskega centra, bi vsi naštetih strokovnjaki z našega občinskega področja delovali pod okriljem tega centra in na ta način bi v občini lahko zagotovili celostno, trajnostno in kakovostno obravnavo otrok s posebnimi potrebami. Vemo, da nekaj ustreznih strokovnjakov, ki pokrivajo tista področja, za katera sami nimamo kadra stanuje v neposredni bližini Kočevja (surdopedagoginja iz Ribnice). V kolikor bi imeli tako široko paleto strokovnjakov smo prepričani, da bi lahko v celoti v centru pokrivali vse vidike celostnega razvoja otrok s posebnimi potrebami:
 - zgodnje odkrivanje ali detekcija otrok s posebnimi potrebami.
 - zgodnja obravnavo otrok s posebnimi potrebami.
 - pomoč in svetovanje staršem pri sprejemanju in vzgajanju otroka s posebnimi potrebami.
 - pomoč in svetovanje vzgojitelje, učiteljem in svetovalnim delavcem pri sprejemanju in izobraževanju otroka s posebnimi potrebami.
 - pomoč pri uvidu v dejstvo, da ima vsak otrok pravico do izobraževanja v ustanovi, ki izvaja program, ki ustreza njegovim psihofizičnim sposobnostim.
- Priprava strokovnih izobraževanj za starše, učitelje, vzgojitelje, svetovalne delavce oziroma širšo strokovno in tudi nestrokovno javnost.
- Dodatne kapacitete v VDC- jih, kamor bi se vključevale osebe z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju.
- Bivanjska enota za trajno bivanje nekaterih oseb z motnjo v duševnem razvoju (tudi tu ni možno vključevanje po vrsti, temveč glede na psihofizične sposobnosti posamezne osebe).

OŠ Ob Rinži je bila zgrajena pred 10 leti in prvotno načrtovana z dvigalom, saj je zgrajena tako, da ustreza "konfiguraciji terena". Ker dvigalo ni bilo zgrajeno in postavljeno (še sedaj je samo pripravljena luknja zanj), je zelo otežkočeno uresničevanje potreb invalidov, še posebno gibalno oviranih otrok. Dostop do 1. triade in zgornjega nadstropja je možen samo po stopnicah z ene ali druge strani, ali pa preko vrta z zunanje strani šole, ki pa je za gibalno oviranega otroka še večja mora, saj je pot do učilnice nemogoča z invalidskim vozičkom in še daljša od stopnic.

V času preteklih 10 let se je uspela narediti samo klančino pri vstopu ob telovadnici, ki pa ne omogoča dostopa do 1. triade, do 3. triade in niti do telovadnice, ampak samo do učilnic v pritličju. Tako na šoli za gibalno oviranega otroka sploh nimamo možnosti, da bi prišel v telovadnico niti v učilnice v zgornjem nadstropju.

V OŠ Zbora odposlancev (obe stavbe) ni urejen dostop invalidnim osebam (šolarjem) v stavbo. V kolikor, se na stavbi šole v Gaju uredi dostop, se stavba invalidom absolutno približa, saj so potem v pritličju vse učilnice dostopne vsem. Kar se pa tiče otrok s posebnimi potrebami, se seveda uredi vse kar je v moči, da ti otroci lahko obiskujejo šolo v svojem okolju. Ugotavljamo, da v večini šolskih objektov ni dvigala.

7 ALI JE V OBČINI OBLIKOVANA POLITIKA, KI INVALIDOM OMOGOČA URESNIČEVANJE NJIHOVE PRAVICE DO DELA?

Zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami je že od nekdaj pereč problem. Delodajalci se praviloma neradi odločajo za zaposlitev oseb s posebnimi potrebami, čeprav so pri tem deležni nekaterih bonitet s strani Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Pogosto je razlog, da do zaposlitve ne pride ali pa se z njo odlaša, strošek prilagoditve delovnega mesta, ob čemer delodajalci niso dovolj seznanjeni z možnostjo sofinanciranja ustrezne prilagoditve iz javnih sredstev ter bojazen, da bo invalid velikokrat odsoten z delovnega mesta.

Z začetkom izvajanja Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov so bila uveljavljena določila Zakona o delovnih razmerjih (Ur.l. RS, št. 42/2002, 103/2007) in Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur.l. RS, št. 109/2006-UPB4), s katerimi je bila odpravljena dotedanja absolutna zaščita delavcev s statusom invalida pred odpuščanjem. Nova ureditev delodajalcu omogoča, da prekine delovno razmerje z delavcem zaradi invalidnosti, če mu ne more zagotoviti ustreznega delovnega mesta glede na omejitve pri delu oziroma v primeru, če ta del ne opravlja kvalitetno, učinkovito in če to ni posledica oviranosti.

Na področju zaposlovanja **Društvo invalidov Kočevje** invalidom lahko pomaga brezplačnem pravnem svetovanju, če imajo težave na delovnem mestu, prav tako imajo brezplačno pravno pomoč organizirano tudi pri **Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Ljubljana**.

Pri društvu **Sožitje** so mnenja da v naši občini ni oblikovana politika, ki invalidom omogoča uresničevanje njihove pravice do dela.

8 KAKO JE V OBČINI INVALIDOM IN NJIHOVIM DRUŽINAM ZAGOTOVLJENA STALNA MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST?

Na osnovi Zakona o socialnem varstvu se iz proračuna RS zagotavljajo sredstva za denarne socialne pomoči tistim posameznikom, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti sami, in sicer zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati.

Občina je v letu 2014 vzpostavila delovanje občinske blagajne ter s tem razbremenila občane in invalide stroškov provizije.

Občina zagotavlja subvencije za najemnine, kar je razvidno iz zaključnih računov občinskega proračuna, saj se za to vsako leto nameni več denarja.

Poleg vsakodnevnih skrbi in pomoči članom, **Društvo invalidov Kočevje** preko socialnih programov, ki jih izvaja, v sodelovanju z **ZDIS**-om nudi različne oblike pomoči članom, kot so, razne adaptacije in prilagoditve kopalnic, nakupu invalidskih pomagal, nakupu zdravil, prevozih nepokretnih invalidov,...

9 KAKO JE V OBČINI VSPodbujeno DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE, KI ZAGOTAVLJA INVALIDOM NAJBOLJ OBIČAJNO IN KVALITETNO ŽIVLJENJE?

Veliko posameznikov s posebnimi potrebami je odrinjenih na rob družbe, živijo tudi brez pripadajočih pravic in zadovoljenih osnovnih potreb. Nekateri so zaradi oviranosti izpostavljeni različnim vrstam diskriminacij (odvzem volilne pravice, omejitev pravice do partnerstva in zakonske zveze, dostojne plače), nemalokrat tudi zlorabam (izpostavljenost različnim oblikam nasilja, prisilno beračenje).

Na podlagi anketnih vprašanj se ugotavlja, da je področje družinskega življenja invalidov zelo slabo urejeno. V veliki meri zato, ker se posamezni invalidi ne želijo izpostavljati in ne prosijo za razne pomoči, ki bi jih pripadala.

Potrebno bo bilo osveščanje in spodbujanje pozitivnega stališča do poroke, starševstva in spolnosti oseb s posebnimi potrebami.

Prav tako, bi bilo potrebno zagotavljanje oskrbe invalidov v času oddiha svojcev.

10 KAKO SO V OBČINI ZAGOTOVLJENE MOŽNOSTI, DA SE INVALIDI UDEJSTVUJEJO NA PODROČJU KULTURE KOT USTVARJALCI IN UPORABNIKI KULTURNIH DOBRIN?

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine: možnosti so zagotovljene, če omenimo se za občinski praznik organizira kegljanje na vozičkih. Kljub temu, pa bi bilo potrebno na kulturnem in športnem področju, po informacijah naših članov, organizirati več tovrstnih prireditev in srečanj.

Društvo civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana s pomočjo sofinanciranja programov se invalidi kulturno udeležujejo raznih kulturnih in športnih prireditev.

Društvo invalidov Kočevje organizira razne kulturno-športne prireditve, kot so:

- srečanja invalidov s kulturnim programom (enkrat letno srečanje težkih invalidov, prav tako enkrat letno srečanje invalidov dolenske-belokranjske regije),
- invalidi sodelujejo pri ustvarjanju- ročna dela- in se s svojimi izdelki udeležujejo raznih razstav v Občini Kočevje, kot tudi na meddruštvenih razstavah v okviru ZDISa,
- izleti z ogledi kulturnih znamenitosti,
- družabno kulturno srečanje v naravi.
- Ugotavljamo, da je zaradi udeležbe invalidnih oseb na različnih prireditvah potrebno urediti parkirna mesta i pri organizatorju prireditve (priglasitev na občini) rezervirati sedeže in zagotoviti pomoč invalidom za prehod skozi gnečo, poskrbeti za varen vhod in izhod iz dvorane. Pri novem objektu Športna dvorana Kočevje je poskrbljeno za parkirna mesta za invalide niso pa zagotovljeni in rezervirani sedeži za invalide.

Predlagam, da se »oskrbnike« stavb v katerih se odvijajo kulturne in športne prireditve opozori na opisan problem, prav tako organizatorje prireditev, ki bi lahko že pri samem oglaševanju navedli, da bo za invalide poskrbljeno in hkrati na vidno mesto zapisali kontaktne osebe.

Na Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Ljubljana deluje pevski zbor in recitacijska skupina.

11 KAKO SO V OBČINI PRILAGOJENI ŠPORTNI OBJEKTI, DA JIH INVALIDI LAHKO UPORABLJAJO KOT ŠPORTNIKI, REKREATIVCI IN GLEDALCI?

Javni zavod za šport Kočevje:

športni objekti in površine s katerimi upravlja Zavod so dostopni za uporabo športnikov in gledalcev invalidov, vendar to velja le za dostop v pritlični del objektov in površin, medtem ko se z dostopom v nadstropja (Športni dom Gaj, Športna dvorana Kočevje, tribune stadiona, in podobno) zgodba konča.

Dostop v pritlični del je bil v Športni dvorani Kočevje omogočen že z osnovnim projektom, v Športnem domu Gaj smo to omogočili s klančino iz parkirišča v pritlični del, v stavbi kegljišča z improvizirano (pre)strmo klančino, po rekonstrukciji stadiona pa so invalidom brez arhitektonskih ovir dostopne garderobe in atletska steza.

Društvo invalidov Kočevje; skozi športna tekmovanja in druženja članov v različnih oblikah rekreacije, prilagojene njihovim potrebam krepijo svojo moč in telesno aktivnost ter dosegajo izjemne rezultate o čemer pričajo mnoge medalje in pokali.

12 ALI SO V OBČINI ODSTRANJENE VSE OVIRE TAKO, DA LAHKO INVALIDI ENAKOVREDNO SODELUJEJO PRI VERSKIH AKTIVNOSTIH?

Objekti, v katerih potekajo verski obredi so večinoma arhitekturno dostopni, medtem ko velik problem predstavljajo komunikacijske ovire. Ni še namreč urejeno, da bi verski aktivnosti prisostvovali gluhi in naglušni ter preko tolmača spremljali obred.

Župnijska Karitas

Da bi se lahko invalidi udeleževali verskih obredov so pri nekaterih cerkvah ob cerkvi naredili klančino oziroma so stopnice tako nizke, da ni kakšnih posebnih težav priti v cerkev. Tako je pri nas (katoliška cerkev in pravoslavna).

13 VKLJUČEVANJE INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE UKREPOV OBČINE ZA POLNO VKLJUČENOST OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI

Ugotavljamo, da so volilna mesta ustrezno opremljena in dostopna invalidom, ugotavljamo pa, da invalidi premalo sodelujejo in se ne vključujejo pri predlaganju pobud in rešitev pri oblikovanju dokumentov.

14 AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC OSEB Z OVIRAMI

Analiza stanja invalidov v občini Kočevje

Akcijski načrt Občina po meri invalidov

Zakonski predpisi, ki urejajo pravice oseb z ovirami

15 ALI OBČINA S SVOJIMI AKTI UREJA VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE INVALIDOVIH PRAVIC?

Da, navedeni pod točko 14.

16 ALI OBČINA VKLJUČUJE FINANCIRANJE PROGRAMOV ZA INVALIDE V SVOJ REDNI PRORAČUN

Financiranje programov za invalide Občina Kočevje zagotavlja v svoj redni proračun (sredstva se razdelijo na podlagi javnih razpisov, ki podpirajo delovanje in izvajanje programov društev/organizacij na humanitarnem, kulturnem, športnem področju).

Proračunska postavka:

4017006 Občina po meri invalidov

4010008 javna dela- društva

3004010 Srečanja s predstavniki starejše generacije

10018002 radijsko oglaševanje

4018006 programi in projekti društev- razpis

4018014 Financiranje športnih programov- Razpis

17 ALI IMA OBČINA VPOGLED V DELOVANJE POSAMEZNIH IZVAJALCEV NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA, KI DELUJEJO NA PODROČJU OBČINE?

Občina redno sodeluje z vsemi strokovnimi institucijami in društvi, ki delujejo na področju dela z ranljivimi ciljnim skupinami.

18 KAKO OBČINA MATERIALNO IN VSEBINSKO PODPIRA DELOVANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN SE Z NJIMI POSVETUJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH

Finančno podporo nudi preko javnih razpisov, ki podpirajo delovanje in izvajanje programov društev/organizacij na humanitarnem, kulturnem, športnem področju

19 KAKO OBČINA KANDIDATKA USPOSABLJA STROKOVNI KADER ZA KOMUNICIRANJE IN NEPOSREDNO DELO Z INVALIDI?

Občina podpira programe, ki jih ponuja Institut dr. Antona Trstenjaka tako na področju samopomoči svojcem, ki skrbijo za invalide in starejše kakor tudi program usposabljanja za prostovoljno delo.

20 KAKO OBČINA SPROTI SPREMLJA IN UGOTAVLJA UČINKE SPREJETIH UKREPOV ZA INVALIDE?

Vodstvo občine se redno udeležuje občnih zborov društev, ki delujejo na področju dela z ranljivimi ciljnim skupinami, tudi občnih zborov in prednovoletnih srečanj društva invalidov , kjer so predstavljene vse aktivnosti vezane na izvajanje sprejetih ukrepov.

21 ALI IMA OBČINA RAZVITO MEDNARODNO SODELOVANJE TUDI V INVALIDSKEM VARSTVU IN SO V TO SODELOVANJE VKLJUČENE INVALIDSKE ORGANIZACIJE?

Med pobratenimi mesti Kočevje in Rab (Hrvaška) potekajo letna srečanja v prvem naslednjem srečanju bodo vključena vabila tudi za predstavnike društev invalidov.

VIRI

Izpolnjeni vprašalniki, občinski proračun, razgovor s predstavniki Društva invalidov